

Nieuwsbrief SGGL – Bisdom Groningen–Leeuwarden

Nr. 2 – augustus 2024 – 10^e jaargang.

De SGGL wenst u een mooi koorseizoen 2024-2025!

Domkerk in Göteborg (eigen foto).

INHOUDSOPGAVE

<i>De SGGL wenst u een mooi koorseizoen 2024-2025!</i>	Blz. 1
<i>Woord van de redactie</i>	Blz. 2
<i>Kerkmuziekdag op zaterdag 12 oktober 2024 in Hoogeveen</i>	Blz. 3
<i>Studie- en Contactdag voor amateurorganisten - SGGL 7 december 2024</i>	Blz. 3
<i>Verslag organistendag 13 april 2024</i>	Blz. 3
<i>Column "Campingaz, een zoektocht?"</i>	Blz. 5
<i>Vernieuwde website KDOV</i>	Blz. 5
<i>Maak kennis met de liederenbundel 'Zingen voor Hem die oorsprong is'</i>	Blz. 6
<i>Hofmuziek in Britsum, Jelsum en Koarnjum</i>	Blz. 6
<i>Jubileumexcursie Organum Frisicum</i>	Blz. 6
<i>Eucharistievieringen via de KRO in 2024</i>	Blz. 7
<i>Uit de "Oude Doos" (deel 10)</i>	Blz. 7
<i>De missionaire parochie, de liturgische muziekkeuze en de kerkmusicus</i>	Blz. 8
<i>Nieuws van de koren</i>	Blz. 8
<i>Jubileum te vieren?</i>	Blz. 11
<i>Jubilarissen</i>	Blz. 11
<i>Onderscheiding voor leden van Kinderkoren</i>	Blz. 12
<i>Onderscheidingen</i>	Blz. 12
<i>Ereteken NSGV, de sculptuur</i>	Blz. 12
<i>SGGL en actuele contactgegevens koren, contactpersonen, dirigenten en instrumentalisten</i>	Blz. 13
<i>Facebook</i>	Blz. 13
<i>Heeft uw parochie een muzikale activiteit? Meld het ons!</i>	Blz. 13
<i>Muziekbibliotheek</i>	Blz. 13
<i>Reserve-musici</i>	Blz. 14
<i>Gregoriusblad</i>	Blz. 14
<i>Documentatie Nederlands- en Latijnstalige kerkmuziek</i>	Blz. 15
<i>Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)</i>	Blz. 16
<i>Colofon</i>	Blz. 16
<i>Bijlage 1 De Missionaire Parochie, de liturgische muziekkeuze en de kerkmusicus</i>	Blz. 17

WOORD VAN DE REDACTIE

In de afgelopen 12 dagen waren wij met ons gezin op vakantie in Zweden en Denemarken. In tegenstelling tot vorige vakanties zijn we deze keer maar in 2 kerken geweest. De Domkerk in Göteborg en de Sofiakerk in Jönköping. Beide wel prachtige kerken om te bekijken. Uiteraard waren er meer kerken, maar die waren gesloten of er werd een flinke entree geheven. Dat laatste vind ik dan toch wel erg jammer, want het werpt een flinke drempel op om een kerk binnen te gaan. Gelukkig waren er in de steden (ook Stockholm en Billund in Denemarken) waar we geweest zijn, ook andere mooie bezienswaardigheden. De vakantie zit er dus (bijna) op en voor de meeste koren begint het koorseizoen volgende week weer.

Ik heb in ieder geval weer zin in het nieuwe koorseizoen. Waar ik ook veel zin in heb, zijn de kerkmuziekdag op 12 oktober in Hoogeveen en de organistenmiddag in Groningen.

Van harte bij u aanbevolen.

Ik hoop u weer te zien tijdens één van de mooie activiteiten van de SGGL.

Boudien Janssen, eindredacteur Punctum

KERKMUZIEKDAG OP ZATERDAG 12 OKTOBER 2024 IN HOOGEVEEN

Aanmelden kan tot en met 24 september 2024!

Op 12 oktober 2024 organiseren we weer de jaarlijkse kerkmuziekdag voor koren in het bisdom Groningen-Leeuwarden. Ook dit jaar gaan we weer goed zingbare kerkmuziek instuderen: niet te moeilijk en niet te hoog, maar wél prachtig en goed uitvoerbaar voor uw koor! Uiteraard zijn organisten en dirigenten deze dag ook van harte welkom. Deze dag staat onder leiding van Mark Heerink en wordt georganiseerd in de O.L.V. Visitatiekerk te Hoogeveen, Blankenslaan-Oost 2, 7901 BE Hoogeveen

Ook willen we de deelnemende koren graag uitnodigen om zelf een koorwerk voor te dragen. Dat mag van alles zijn en we hopen we dat dit een extra stimulans zal zijn om naar Hoogeveen te komen met uw hele koor! Uiteraard zijn uw eigen dirigent en begeleider van harte welkom om dit te dirigeren en te begeleiden. Mocht het nodig zijn dan kunnen wij eventueel de begeleiding van uw koor voor onze rekening nemen.

De dag begint om 10.30 uur (inloop vanaf 10.00 uur), eindtijd rond 16.00 uur. U wordt verzocht zelf uw lunch mee te nemen. Wij zorgen voor koffie en thee en tussen de middag voor soep. Wel vragen we om een vrijwillige bijdrage om de onkosten van deze dag enigszins binnen de perken te houden.

U bent van harte uitgenodigd! **U kunt zich tot en met 24 september 2024 aanmelden bij Lisette Winter** van het Bisdom Groningen-Leeuwarden (l.winter@bisdomgl.nl). Heeft u vragen over deze dag, dan kunt u daarvoor terecht bij Anton Lukassen (aaluka@home.nl) of Cecilia Bekema (cecilia-b@home.nl).

STUDIE- EN CONTACTDAG VOOR AMATEURORGANISTEN - SGGL 7 DECEMBER 2024

Op 7 december 2024 organiseert de SGGL van 13.30 tot 16.30 uur in de Sint Jozefkathedraal (Radesingel 2) te Groningen de tweede studie- en contactdag voor amateurorganisten van dit jaar.

Zo vlak voor de kerst zijn de meeste organisten druk bezig om de kerstvieringen voor te bereiden.

Eén van de onderwerpen die op de studie- en contactdag behandeld zal worden is dan ook het smaakvol begeleiden van de Kerstsamenzang en – koorzang. Ook zal docent Mark Heerink orgelliteratuur aanreiken die geschikt is voor de Advents- en Kerstperiode. Daarnaast wordt elke actieve deelnemer uitgenodigd om orgelliteratuur voor te dragen op het Maarschalkerweerd-orgel van de Sint Jozefkathedraal en de ochtend voorafgaande aan de studiedagmiddag is er gelegenheid om samen met de docent registraties uit te zoeken.

U bent van harte welkom om, al dan niet actief, aan deze studiedag deel te nemen!

Aanmelden: U kunt zich tot en met 22 november 2024 opgeven bij Ulbe Tjallingii via e-mail:

ulbe_ds@outlook.com. Het minimaal aantal actieve deelnemers is 5 en het maximum aantal is 10.

Vol is vol!

Nb1: Geeft u zich eerder op dan kunt u ook eerder met docent Mark Heerink

(m.heerink@planet.nl) overleggen over uw actieve aandeel aan deze studiedag. Van harte aanbevolen!

VERSLAG ORGANISTENDAG 13 APRIL 2024

Op 13 april jl. waren we te gast in Sint Nicolaasga, voor onze organistendag. 8 Deelnemers waren aanwezig, waarvan de helft als toehoorder. De vier deelnemers die de toetsen van beide orgels zouden beroeren hadden literatuur voorbereid en na de koffiepauze werd het onderwerp 'smaakvol begeleiden' aangesneden. Begeleiden kan met volle akkoorden, maar verrassend genoeg is éénstemmig meespelen met de zangpartij soms ook al genoeg. Ook kregen we aanwijzingen omtrent het begeleiden van bijvoorbeeld een orkestpartij, die omgewerkt is in een orgelbegeleiding. Vaak is die erg staccato. Durf deze eens te benaderen als een continuo-partij. Dat maakt de begeleiding een heel stuk rustiger! Docent Mark Heerink demonstreerde dit alles en diverse deelnemers konden deze aanwijzingen direct al in praktijk brengen. De onderlinge ontmoeting was ook deze keer zeer ontspannen. Alle deelnemers weer hartelijk bedankt! De foto's van deze prachtige middag vindt u op de volgende bladzijde.

COLUMN “CAMPINGAZ, EEN ZOEKTOCHT?” aanpassen aan veranderende omstandigheden?

Al zo'n 50 jaar ga we (mijn vrouw, onze kinderen destijds en ik) met onze tent op zomervakantie, de laatste veertig jaar met onze Vergrote Zilvermeeuw van De Waard, een prachtige ruime tent die we kochten toen onze 3e kind geboren werd. Tja, met drie kinderen heb je wel een beetje ruimte nodig en kamperen in een tent was in die tijd nog nét het meest in zwang. De campings stonden toen nog grotendeels vol met tenten in velerlei kleuren, maten en vormen. Onlosmakelijk met deze vorm van kamperen verbonden was het koken op gas en ook voor de verlichting hebben we nog steeds een lamp op gas. Misschien heeft u zelf ook gekampeerd en kent u de toen zeer bekende blauwe gasflessen van het merk Campingaz. De kampeerwereld is sterk veranderd. Wie wil met een kampeervoorziening nog dicht bij de natuur staan, de eenvoud ervaren van 'hoe het ook kan'? Caravan en camper hebben de tent voor een overgroot deel vervangen en daarmee ook de manier waarop we thee zetten, koffie zetten, eten koken. Grotere gasflessen zorgen voor een ruime hoeveelheid gas en inmiddels zijn we, wat betreft energie, in een volgende technische fase aangekomen: een deel van het koken is vervangen door elektrische verwarming. Die mogelijkheid gebruiken we zelf thuis en dat scheelt natuurlijk ook gas. Voor de kampeerders die naar Denemarken afreizen voor hun vakantie komt daar nog een niet onbelangrijke, besparende, factor bij: op de campings in Denemarken is (standaard?) een beperkte gratis kookgelegenheid beschikbaar. Mooi dat dat kan zou ik zeggen, maar tegelijk kwam op de vakantie van dit jaar bij mij de vraag op: waar kan ik straks nog de bijna nostalgisch ogende hervulbare blauwe gastank kopen? Waar de voorziening destijds bij vrijwel iedere camping op voorraad was, is het nu zoeken naar een distributiepunt. Desgezocht in Denemarken is er binnen een straal van 15 kilometer wel een distributiepunt te vinden, gelukkig!, al moet ik er even voor op pad en heb ik altijd het gastankje van de lamp nog als reserve om een pannenkoekje te bakken. En ook Campingaz zelf is overgestapt op het maken van elektrische apparaten en niet alleen meer voor de camping. Tja, als je je maar durft aan te passen aan de veranderende omstandigheden. En daar leest u al de ondertitel van mijn relaas en maak ik een sprongetje naar de situatie van onze kerk en koren. Een sombere periode dient zich aan: kerkgebouwen gaan de komende tijd de deur sluiten, koorleden worden ouder en stoppen met zingen, koren krimpen of stoppen. Het aantal van de vindplaatsen van ons geloof neemt af en daarmee ook de 'distributiepunten' van kerkmuziek, het beluisteren van gezangen en orgelspel? Zijn we in staat om in veranderende omstandigheden een nieuwe, wie weet welke, weg in te slaan? De zomervakantie is voor bijna iedereen wel zo'n beetje voorbij. Met nieuwe energie stel ik voor de hoop die in u leeft te laten klinken, steeds opnieuw, zolang het kan. Somberen gaat ons de oplossing zeker niet brengen. Dus daarom: zing, zing, zing!

22-08-2024, Jos Manshande, Harlingen.

VERNIEUWDE WEBSITE KDOV

KDOV-website vernieuwd en uitgebreid met 'het orgel en ...'

Begin mei 2024 is de website van de Katholieke Dirigenten- en Organistenvereniging (KDOV) geheel vernieuwd. Na vele jaren goede dienst te hebben gedaan was een update, aangepast aan de huidige tijd en mogelijkheden op ICT-gebied, onontbeerlijk. Met de vernieuwde [website www.kdov.nl](http://www.kdov.nl) kan de vereniging weer vele jaren toe.

Het geheel is een stuk overzichtelijker geworden en het nieuwe logo vereenvoudigd. Uiteraard informatie over de vereniging, haar geschiedenis, verwijzingen naar relevante documenten, het lidmaatschap en bestuur. Maar ook is het kwartaaltijdschrift 'KDOV-blad' vanaf 2006 geheel door te bladeren.

Geheel nieuw is de menuknop 'Het orgel en ...'. Hiermee wil de KDOV het pijporgel, dat méér is dan een liturgisch instrument, in breder perspectief plaatsen voor belangstellende volwassenen, maar juist óók voor tieners. Voor het vak Culturele en Kunstzinnige Vorming (CKV) kan men nu putten uit een verscheidenheid aan informatie over o.m. het orgel en de organist in de Nederlandse literatuur, kinder- en jeugdliteratuur, spreekwoorden, poëzie, dialecten en etymologisch. Maar ook het orgel in de Bijbel en stripboeken, straatnamen, in relatie tot stadsorganisten en zelfs over 'het orgel en onderduikers tijdens de Tweede Wereldoorlog'. Het is de bedoeling dat er méér onderwerpen worden toegevoegd achter deze menuknop.

Voor muziekdocenten in het voortgezet onderwijs is een onderzoek gedaan naar het orgel in muziekmethodes en -boeken voor voortgezet onderwijs. Het KDOV hoopt hiermee de belangstelling voor dit mooie en bijzondere instrument levend te houden.

MAAK KENNIS MET DE LIEDERENBUNDEL 'Zingen voor Hem die oorsprong is' Complete liedbundel voor de eucharistieviering

De teksten van deze bundel zijn geschreven door Kris Gelaude en Jan Frans Lindemans, die ook de muziek geschreven heeft. De bundel omvat elf liederen die geschikt zijn voor de verschillende momenten van een eucharistieviering, van intredelied tot slotlied: Intredelied, kyrie, gloria, tussenzang, halleluja, voorbede, offerandelied, heilig, Lam Gods, communielied en slotlied.

Elk lied is met zorg geschreven en gecomponeerd om de schoonheid van de eucharistie te vieren. Bij elk lied ontvangt u zowel de partituren (melodie en begeleiding) als de gezongen versie en de liedteksten in pdf. Het totale pakket is beschikbaar voor slechts € 5,95. Dit is een unieke kans om tegen een scherpe prijs kennis te maken met een complete liedbundel voor de eucharistie. Bestel nu uw exemplaar! Hoe? Klik op www.catecheshuis.be.

HOFMUZIEK IN BRITSUM, JELSUM EN KOARNJUM

Op zaterdag 14 september is het Open Monumentendag. Bijna alle Friese kerken zijn dan (gratis) geopend voor publiek. Behalve de kerk zelf zijn er in sommige kerken ook exposities te bewonderen. En in de kerken van Britsum, Jelsum en Koarnjum zijn 's middags om 2 uur en half 4 korte orgelconcerten (van een half uur) te beluisteren. De orgels worden bespeeld door conservatoriumstudenten. Je kunt een mooie fietstocht maken langs de drie kerken. Misschien is het ook een leuke gelegenheid om meteen twee andere monumenten in de omgeving te bezoeken: Martenastate in Koarnjum en Dekemastate in Jelsum. Het thema van de orgelconcerten in de kerken is 'Hofmuziek' en brengt je alvast in de sfeer van de states ... Van harte welkom!

De orgelbespelingen worden georganiseerd door de Stichting Âlde Fryske Tsjerken en Stichting Organum Frisicum - het Friese orgel, zie ook www.aldefrysketsjerken.nl en www.organumfrisicum.frl

De adressen van de kerken en states zijn:

- Johanneskerk, Greate Buorren 1, 9055 MT Britsum
- Sint Genovevakerk, Op 'e Terp 26, 9057 RG Jelsum
- Nicolaaskerk, De Wier 7, 9056 PM Koarnjum
- Martenastate, Martenawei 2, 9056 PE Koarnjum
- Dekemastate, Dekemawei 5, 9057 LC Jelsum

JUBILEUMEXCURSIE ORGANUM FRISICUM

De Najaarsexkursie van de Stichting Organum Frisicum op zaterdag 28 september belooft iets bijzonders te worden. Op die dag viert Organum Frisicum haar 30-jarige bestaan.

De excursie start om 10.30 uur in de Pelikaankerk in Leeuwarden (inloop met koffie/thee vanaf 9.45 uur). Daarna is om 11.30 uur een orgelbespeling in de Sint Dominicuskerk.

Na de lunch op eigen gelegenheid in de stad volgt om 13.30 uur de inloop in 't Koepeltheater (voorheen de Koepelkerk) met koffie/thee. Om 14.00 uur is er een orgelconcert en vanaf 15.15 uur een luchtig muzikaal programma. Er wordt afgesloten met een borrel en hapjes.

Organisten tijdens de verschillende concerten zijn de drie artistiek-adviseurs van Organum Frisicum: Bob van der Linde (organist van de Martinikerk in Sneek), Jochem Schuurman (organist van de Martinikerk in Franeker) en Peter van der Zwaag (organist van de Grote of Jacobijnerkerk in Leeuwarden).

Opgave voor deze excursie kan door € 30,00 p.p. over te maken naar het rekeningnummer NL64 INGB 0002 3777 93 van stichting Organum Frisicum o.v.v. 'najaarsexcursie 2024', aantal personen, postcode en huisnummer (Kinderen onder de 16 jaar kunnen gratis deelnemen. Voor donateurs van de Stichting Organum Frisicum is de toegangsprijs € 25,00).

Degenen die zich voor 20 september d.m.v. een overschrijving aanmelden, krijgen in de week vlak voor de excursie een bevestigingsbrief met deelnemerslijst.

Zie ook www.organumfrisicum.frl

De adressen van de locaties tijdens deze excursie:

- Pelikaankerk, Pelikaanstraat 10, 8916 AG Leeuwarden
- Sint Dominicuskerk, Harlingerstraat 26, 8913 CE Leeuwarden
- Koepeltheater, Vredeman de Vriesstraat 24A, 8921 BT Leeuwarden

EUCHARISTIEVIERINGEN VIA DE KRO-NCRV IN 2024

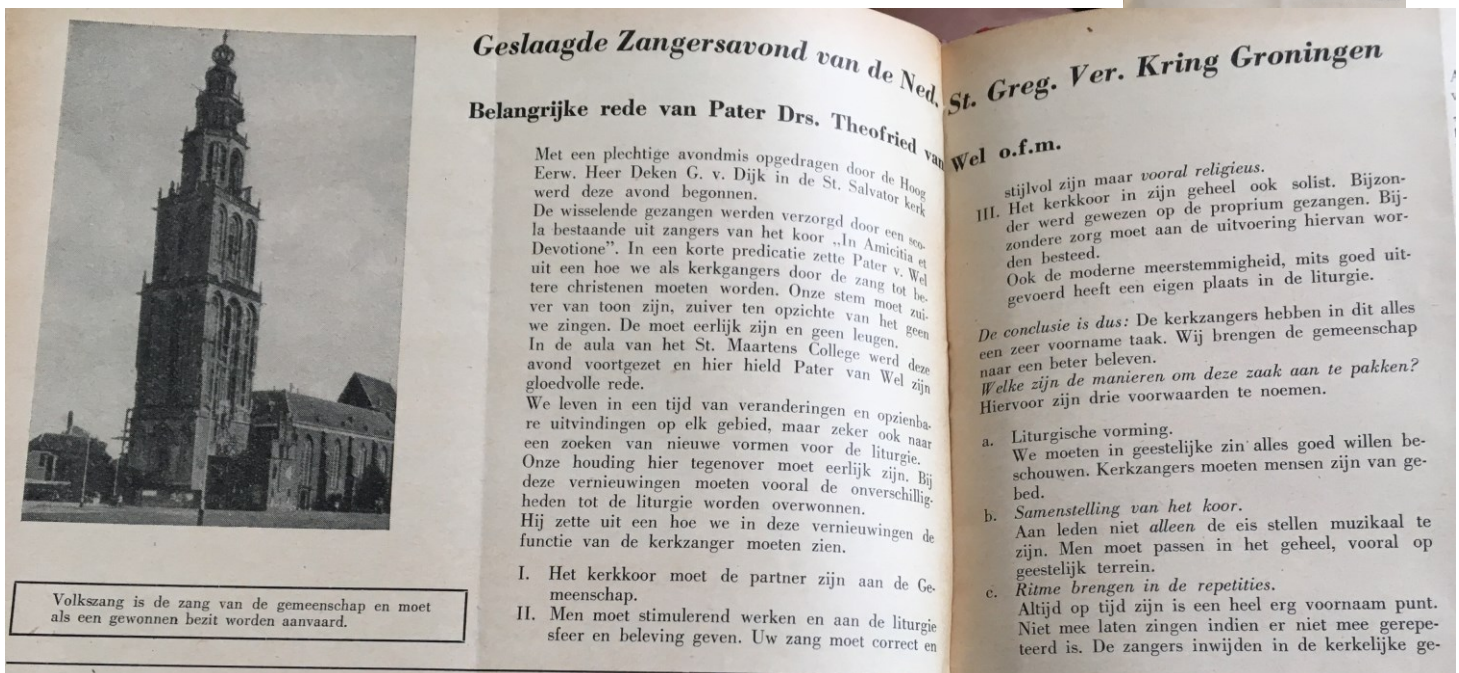
Vanuit ons bisdom wordt regelmatig op zondagochtend de Eucharistieviering uitgezonden via de KRO-NCRV.

Op de volgende datum vanuit de Sint Martinuskerk te Sneek: 29 september

Op de volgende datum vanuit de Sint Franciscusbasiliek te Bolsward: 24 november.

UIT DE "OUDE DOOS" (DEEL 10)

Van het RK Archief- en Documentatiecentrum in Bolsward mocht de SGGL oude jaargangen (1949/1950-1964) ontvangen. U kunt ze bekijken in ons archief in het Bisdomhuis.

Volkszang is de zang van de gemeenschap en moet als een gewonnen bezit worden aanvaard.

De MISSIONAIRE PAROCHIE, DE LITURGISCHE MUZIEKKEUZE EN DE KERKMUSICUS

Door Ruud Hoogenboom

Inleiding

Het wordt een uitdaging voor toekomstige kerkmusici in de katholieke kerk om keuzes in het repertoire te maken. ‘Welke rol speelt de kerkmusicus nog?’ Deze vraag stelt redacteur Cees-Willem van Vliet zichzelf ook in Muziek&Liturgie van oktober 2023: “Tegenwoordig, zo stellen sociologen in onze pluralistische westerse samenleving, is de kerk in al haar verschijningsvormen slechts één van de talloze spelers op de wereldmarkt van religie en zingeving. Plaatselijke of meer regionaal gerichte gemeenschappen moeten ofwel alle individuele wensen, verlangens en keuzes zien te verenigen onder één dak, of wel zich richten op specifieke doelgroepen zoals bijvoorbeeld intellectuele zinzoekers, sacramenteel begeesterden, klassieke kerkmuziek liefhebbers of mensen voor wie het geloof in de opgestane Heer zich uitsluitend in de ruigste gitaarmuziek manifesteert. Hoe langer hoe meer wordt duidelijk wat dat betekent voor ons kerkmusici en liturgen in de plaatselijke of meer regionaal gerichte gemeentes. Hoe kunnen we dat organiseren, ook met het oog op de ‘komende wereld’? Spannende vragen, die een blik naar buiten behoeven, verbeelding, en een open gesprek ‘op de markt’.” **(1)**

Onmiskenbaar is de kerkmuziek onderhevig aan veranderingen. Nieuwe kerkmuziekgenres, secularisatie, teruglopend aantal kerkmuziekstudenten, corona, nog meer kerkverlating. ‘Hoe krijgen we de regie terug?’ vraagt Peter Ouwerkerk zich terecht af. “Ons aandeel kan zijn: door – liefst slow – goed na te denken over hoe we de komende tijd de kerkmuziek vorm willen geven. [...] Het is zoeken naar balans, waarbij evenwicht komt tussen het mooie van toen en het mooie van straks”. **(2)**

Ook Sanne Nieuwenhuijsen en Anthony Zielhorst vragen zich bij het bezoeken van kerkdiensten in Den Bosch af: “Maken wij met ons professioneel kerkmuzikaal beleid wel de juiste keuzes voor de gemiddelde parochiekerk? Sluit datgene wat wij nastreven wel aan bij wat de reguliere kerkganger bezighoudt?”. **(3)** Krijgen we, gezien de massale kerksluitingen, straks in de katholieke kerk maar met twee soorten ‘parochies’ te maken: muzikaal hoog-kerkelijk gemeenschappen en missionaire parochies met alleen ‘evangelische’ Lofprijz-/Emmanuel-/Opwekkingsliederen. Of ligt het probleem niet zo zwart-wit? In hoeverre moeten vakverenigingen en kerkmusici zich mengen in deze discussie? En hoe verhouden we ons als kerkmusici tot de Missionaire Parochie-beweging? Een eerste aanzet tot discussie.

Nieuwsgierig geworden naar de rest van het artikel. Het gehele artikel vindt u in bijlage 1 bij deze Punctum.

NIEUWS VAN DE KOREN

In memoriam

Op 1 juni is op 93-jarige leeftijd overleden ons koorlid Frans Lenferink. Onze vrolijke Frans was een bijzondere kerel.

Een trouw koorlid, die zelfs toen hij ziek thuis lag niets liever wilde dan met ons meezingen. Wij verliezen in hem een bijzondere vriend, die altijd wel een spitsvondige opmerking over de politiek, het onderwijs of de kerk wist te maken. Hij was scherp van geest en wist zijn gedachten op een olijke manier over te brengen. Met ons alsmaar krimpende koortje hebben we 7 juni jongstleden dankbaar zijn uitvaartdienst opgeluisterd. We wensen hem de Eeuwige Rust.

Het Pauluskoor, Emmen

Jubilarissen koor Sint-Cecilia van Wytgaard

Vrijdag 21 juni 2024 hadden we vanaf 17.00 uur in de parochiezaal van Wytgaard een feest dat eigenlijk al eerder had moeten plaatsvinden: alt Mea Hoekstra-Siemonsma en de sopranen Gretha Hofstra-Koopmans en Anneke van der Meer-Jorna waren namelijk al eerder in de tijd respectievelijk 50, 55 en 50 jaar lid van kerkkoor Sint-Cecilia.

Dat hebben we nu gevierd met een heerlijke maaltijd, samen met onze ad-hoc-koorleden uit Grou en Jinsum en met de diverse partners.

Anneke, Gretha en Mea zijn in de bloemetjes gezet en onze huidige dirigent, Jos Jongma, had voor de jubilarissen een lied bewerkt uit de Friese musical van 'onze' Sietse Koopmans, overleden broer van Gretha Hofstra. In een grijs verleden is Sietse lang onze gewaardeerde dirigent geweest. Het was fijn om dit lied uit volle borst te kunnen zingen.

Half negen gingen we huiswaarts, mooi op tijd voor de voetballiefhebbers onder ons.

Mea Hoekstra, voorzitter, Anneke van der Meer, penningmeester, Nieskje van der Meer, secretaris

EEN TIJDPERK EINDIGT!

Lien Scheltinga-Krabben (89 jaar) nam afscheid van het koor van de Heilige Titus Brandsmaparochie Bolsward

Op 4 juli jl. jongstleden nam Lien-Scheltinga-Krabben afscheid van het dames- en herenkoor van de Heilige Titus Brandsmaparochie in Bolsward. Na vele jaren trouwe dienst besloot zij, gezien haar leeftijd, een stap terug te doen. Lien trad in 1991 toe tot het dameskoor en heeft sindsdien bij velen een onuitwisbare indruk achtergelaten.

In haar tijd bij het koor droeg Lien significant bij aan de harmonie die het koor kenmerkt. Ze was niet alleen een toegewijd lid van het koor, maar ook een trouwe kerkbezoekster. Haar geloof speelde altijd een belangrijke rol in haar leven, en een verzorgde liturgie door koorzang paste daar naadloos bij. Voor Lien was de koorzang een manier om haar geloof nog dieper te beleven en uit te dragen. Haar energie en enthousiasme waren aanstekelijk en haar aanwezigheid bracht een bijzondere sfeer mee die door iedereen in het koor gemist zal worden. Als dank voor haar inzet werd Lien, na toegesproken te zijn door Koos IJdema, in de bloemetjes gezet. Hopelijk mag het scheidende koorlid Lien nog vele jaren genieten van de koorzang, zij het vanaf nu op een andere manier en vanaf een andere plaats.

Koos IJdema (namens koorleden, dirigente en organiste)

FEEST

SINT CAECILIAKOOR UIT SNEEK 100 JAAR

FEEST

Het Sint Caeciliakoor viert op 1 september haar 100-jarig jubileum. Een korte impressie van de geschiedenis van het koor: Het koor werd op 1 september 1924 opgericht door kapelaan Stoverinck. Deze kapelaan werd speciaal uit Utrecht gehaald omdat hij een muzikale duizendpoot was. In no-time had hij een schitterend mannenkoor en knapenkoor gevormd, ook kwam er een dameskoor.

Hij verzorgde met zijn koren veel concerten en musicals. Hij kwam in 1930 te overlijden en als zijn opvolger werd de heer Flucie van Bergen benoemd, de heer Doodkorte bleef organist. Met twee eerste dirigenten maakte het koor een goede start en ook toen zong men al voor de KRO-radio. In de oorlogsjaren beleefde het koor een dieptepunt, veel jonge mannen “verdwenen” en ook het repeteren werd moeilijker met al die voorschriften en verboden van vergaderen etc.

Na het overlijden van de heer van Bergen, hanteerde de heer Doodkorte de dirigeerstok en was hij tevens organist. Cees Silvius, vaste organist in het Sint Antoniusziekenhuis, nam in 1966 de taak op zich om in de parochiekerk te spelen. In 1967 kwam er een fusie tot stand tussen het dames- en herenkoor en de heer Piet Tiel Groenestege werd de dirigent. In 1972 werd Gerard Visser onze vaste dirigent. Het repertoire mag en mocht er zijn, dat bestaat uit veel uiteenlopende componisten zoals: Bruckner, Mozart, Perosi en Lotti. De belangrijkste taak van een kerkkoor is het muzikale gedeelte van de kerkelijke vieringen te verzorgen.

Ook bij rouw en trouw is er altijd een koor aanwezig. In 2007 namen Cees Silvius en Gerard Visser afscheid als resp. organist en dirigent. Enkele jaren later kwam Gerard Visser jammerlijk te verongelukken. Cees Silvius overleed in januari van dit jaar, een tijdperk was ten einde. Frits Haaze werd in 2009 onze nieuwe dirigent en Henk de Haan onze organist. Het Sint Caeciliakoor is altijd een reislustig koor geweest, we hebben overal gezongen. In de Friezenkerk te Rome tot aan de Dom van Keulen toe. Ook hebben we meegedaan aan een zangwedstrijd in Praag, het verplichte nummer was toen: Cantique de Jean Racine, dat was een hele belevenis.

De laatste 10 jaar zijn we ook op de KRO-NCRV-televisie te zien, de mis in de Sneekweek is een vast jaarlijks gebeuren, samen met het koor Intermezzo. Zonder de inzet van velen in deze jaren was deze mijlpaal nooit bereikt. Iedere woensdagavond repeteren we trouw van 19.30 uur tot 21.30 uur. Natuurlijk worden we een dagje ouder, maar zingen in het koor is nog steeds onze passie. Nieuwe leden zouden wel heel welkom zijn.

1 september, de dag van het ontstaan van ons koor, zingen we een jubileum mis van Mozart en het Cantique de Jean Racine zal zeker niet ontbreken. We hopen als Sint Caeciliakoor nog een tijd te kunnen bestaan en mensen blij te maken met onze muziek.

Foto van het jubilerende koor staat op de volgende bladzijde.

JUBILEUM TE VIERN ?

Heeft u een jubileum te vieren? En heeft u een artikel daarover geschreven voor uw parochieblad? Mail het ook aan onze redactie, zodat een ieder in het bisdom ook uw jubileum kan meebeleven en vieren. Dank alvast. En viert uw koor binnenkort een jubileum, alvast van harte gefeliciteerd.

JUBILARISSEN

In de afgelopen periode waren er weer veel jubilarissen onder onze koorleden, dirigenten en organisten. Allen van harte gefeliciteerd met hun jubileum.

Parochie Immanuel

Geloofsgemeenschap
Cantemus Domino koor
50 jaar dhr. H. Lubberman

Parochie H. Norbertus

Geloofsgemeenschap HH. Martinus-Willibrordus
Internos dameskoor
60 jaar mevr. M.E. Roosken-Beukers

Geloofsgemeenschap H. Vitus
te Winschoten
St. Vituskoor
25 jaar dhr. G.J. Elshof
50 jaar dhr. H.G.A. Teuben

ONDERSCHIEDING VOOR LEDEN VAN KINDERKOREN

Zijn er kinderen die vijf jaar (of langer) lid zijn van het kinderkoor? Of afscheid nemen na vijf jaar van het koor? Dan heeft de SGGL daar een mooie onderscheiding voor.

Aan het kind kan een gouden speld (verguld zilver) worden uitgereikt als blijk van waardering voor zoveel inzet en enthousiasme én voor hen die blijven als stimulans om door te gaan. Kinderen vinden het geweldig om met een dergelijke onderscheiding in het zonnetje te worden gezet!

<https://www.nsgv.nl/index.php/onderscheidingen-groningen>

ONDERSCHIEDINGEN

Parochiebesturen en koorbesturen kunnen personen die zich verdienstelijk maken voor de muziek in de liturgie bij gelegenheid van een jubileum voordragen voor toekenning van een door de NSGV ingestelde kerkelijke onderscheiding (ereteken). De onderscheidingen graag tenminste TWEE MAANDEN VOOR de uitreiking aanvragen. Ons aanvraagformulier kunt u hier vinden:

<https://www.nsgv.nl/index.php/onderscheidingen-groningen>

Wilt u er rekening mee houden dat het formulier door de (vice)voorzitter of secretaris van het parochiebestuur of locatiebestuur en voorzitter of secretaris van het koorbestuur moet worden ondertekend? Dank voor uw medewerking.

ERETEKEN NSGV, DE SCULPTUUR

De sculptuur is van transparant plexiglas, 20 cm. hoog, 2 cm. dik en met de afbeelding van een oor waarachter geluidsgolven zichtbaar zijn; oor en geluidsgolven zijn uitgefreesd.

De afbeelding in de sculptuur verwijst naar het oor van paus Gregorius de Grote, die, zoals de legende ons heeft overgeleverd, door een duif de gregoriaanse melodieën in zijn oor kreeg ingefluisterd. Ontwerpster Marijke Kamsma is ook verantwoordelijk voor de huisstijl van de NSGV, waarin naast het oor en de geluidsgolven ook de duif prominent is afgebeeld.

De sculptuur kan worden uitgereikt bij gelegenheid van jubilea van koren, dirigenten, organisten of koorleden met grote verdiensten. Op de sculptuur kan een tekst worden gegraveerd.

Jubileea en bijbehorende onderscheidingen zijn doorgaans verbonden aan een (bereikt) aantal jaren, maar - reactie van een ontvanger - "dit is gewoon een mooi cadeau en een blijvende herinnering" dat ook los van jubilea kan worden uitgereikt als blijk van waardering, als dank, maar ook bijvoorbeeld bij het afscheid van een koorlid. Een sculptuur kost € 65,00 (exclusief graveren). Het graveren kost € 11,50. Aanvragen kan via het aanvraagformulier op <https://www.nsgv.nl/index.php/onderscheidingen-groningen>.

SGGL EN ACTUELE CONTACTGEGEVENS KOREN, CONTACTPERSONEN, DIRIGENTEN EN INSTRUMENTALISTEN

Om SGGL-berichten en activiteiten bij de goede personen te bezorgen maken we gebruik van contactgegevens (in samenwerking en in overleg met het Bisdom-secretariaat). Die zijn we permanent aan het actualiseren. Heeft u een wijziging door te geven, mail dit dan naar: ulbe_ds@outlook.com het betreft dan de namen van: Parochie, locatie, plaats, koor, contactpersoon, dirigent, organist, pianist, en de e-mailadressen van de laatstgenoemde personen.

NB: Alle gegevens bewaren we zorgvuldig in het adresbestand van het SGGL-bestuur en het Bisdom-secretariaat en benutten we alleen voor SGGL-zaken.

Zeer bedankt voor uw aller medewerking!

Ulbe Tjallingii, (bestuurslid SGGL Bisdom Groningen-Leeuwarden)

FACEBOOK

Wij hebben een eigen facebookpagina voor de SGGL. Op <https://www.facebook.com/groups/419239694938783/> vindt u al onze berichten, nieuws, interessante links en vooral... elkaar! Neem eens een kijkje en word lid! Het kost niets!

HEEFT UW PAROCHIE EEN MUZIKALE ACTIVITEIT? MELD HET ONS!

Het komt voor dat plaatselijke initiatieven als studiedagen, workshops, cursussen e.d. worden georganiseerd. De SGGL in ons bisdom kan dit alleen maar stimuleren en aanbevelen, ook verder dan de parochiegrenzen reiken. Daarom roepen wij parochies (parochie- en koorbesturen) op om dergelijke activiteiten bij ons te melden. Via de SGGL-kanalen, maar ook onze website en facebook, kunnen wij in wijdere kring bekendheid daaraan geven en eventueel bijdragen in de organisatie.

Voor meer informatie: het secretariaat van de SGGL, telefoon 050-406 58 88, e-mail l.winter@bisdomgl.nl

MUZIEKBIBLIOTHEEK

De muziekbibliotheek van de SGGL is klaar en open voor bezoekers. Enkele jaren geleden heeft de SGGL van de landelijke NSGV veel muziek en naslagwerken kunnen overnemen en dit is aangevuld met diverse muziekstukken vanuit enkele parochies en particuliere collecties. In de torenkamer van het bisdomhuis staat nu een diverse voorraad muziekstukken ter inzage. Missen, liederen, motetten, achtergrondliteratuur, van Andriessen tot Zipoli.... Bij deze muziekbibliotheek staat een computer, waar u in een exceldocument kunt zoeken op titel en componist (dan kunt u ook vinden in welke kast of lade de muziek te vinden is). U kunt deze bibliotheek raadplegen; helaas kunnen we geen muziekstukken uitlenen. Om de muziek te bekijken kunt een afspraak maken tijdens kantoordagen maandag tot en met vrijdag (alleen niet op de vrijdagmiddag) tussen 9.00 en 16.00 uur. Wel even bellen naar 050-4065888 of een e-mail sturen naar l.winter@bisdomgl.nl. De lijst met alle muziekstukken kunt u ook vinden (in een PDF) op de website van de NSGV, via deze link => <https://www.nsgv.nl/index.php/infocentrum-groningen>. Dan kunt u thuis alvast bekijken wat we allemaal in het archief hebben staan.

Stopt uw koor of heeft u muziek wat u niet meer gebruikt, denk dan aan onze muziekbibliotheek. Mogelijk kunnen we het gebruiken voor onze bibliotheek. Hiervoor kunt u contact opnemen met Boudien Janssen (pbjanssen@hetnet.nl).

RESERVE-KERKMUSICI

Op de hier genoemde kerkmusici kunt u in noodgevallen of bij gelegenheid rechtstreeks een beroep doen voor repetities, vieringen en uitvaarten. Aanvullingen voor deze lijst zijn welkom.

Loek van der Heide, Harlingen => cantor	06-43023468/ loekgeart@gmail.com
Wil Jongma, Wolvega => dirigent, cantor	0561-612662/ wjongma@kpnplanet.nl
Trevor Mooijman, Veendam => dirigent, organist	0598-717193/ mooijman.trevor@gmail.com
Dhr. G. Straatman, Groningen => dirigent	050-3114009/ c.a.v.straatman@gmail.com
Dirk de Vries, Sint Annaparochie => dirigent, organist, cantor (beschikbaar op woensdagavond)	0518-401686/ muziekschool durkdevries@gmail.com
Ulbe Tjallingii, Beetgumermolen => dirigent, organist, cantor	06-14859557/ ulbe_ds@outlook.com
Wim van de Laar, Hoogezand Sappemeer => cantor, organist en dirigent	0645392622 / 0598 320048 wmvdlar59@gmail.com

GREGORIUSBLAD

Het *Gregoriusblad* biedt als tijdschrift voor liturgische muziek nieuws, achtergrondinformatie, opinies, muziekbesprekingen, interviews, historische artikelen, tijdschriftenoverzichten. Het geeft aandacht aan hedendaagse liturgische gezangen, kerkmuziek uit het verleden, muziek uit de verschillende kerkelijke tradities, liturgisch-muzikaal beleid, orgelmuziek, muziek voor jongeren en kinderen, gregoriaans. Tweemaal per jaar ontvangen de abonnees een muziekbijlage (van 32 bladzijden) met daarin bladmuziek van nieuwe liturgische composities!

Het *Gregoriusblad* richt zich op kerkmusici, pastores, liturgisten en allen die op de hoogte willen blijven van recente ontwikkelingen in de liturgische muziek. Het *Gregoriusblad* is een uitgave van de Nederlandse Sint-Gregoriusvereniging (NSGV).

- Op de website www.gregoriusblad.nl van het Gregoriusblad, zijn sinds een tijdje extra bladmuziek voor download en mp3-bestanden beschikbaar exclusief voor abonnees van het Gregoriusblad.
Op de website worden separate koorpartijen gepubliceerd bij composities die in de muziekbladen bij het Gregoriusblad zijn gepubliceerd, evenals 'ad libitum' partijen en bijvoorbeeld muziekgravures met eenstemmige zettingen van volkspartijen te gebruiken in orden van dienst voor liturgievieringen. Dit bestand wordt constant aangevuld.
- Waar mogelijk zullen mp3 bestanden worden gepubliceerd zodat u een klankbeeld kunt vormen van de composities. Deze optie is extra handig voor beginnende dirigenten die niet direct een klankvoorstelling hebben van een complete partituur. Het betreft digitale gesampelde opnamen die slechts een klankbeeld willen weergeven, het zijn geen akoestische live opnamen. De eerste geluidsbestanden zijn nu beschikbaar.
- Daarnaast zijn er ook echte akoestische opnamen beschikbaar bij al eerder gepubliceerde composities in de muziekbladen.
- Er worden ook nieuwe composities gepubliceerd die nog niet eerder zijn verschenen.

5. Er zullen soms nieuwe gravures worden gepubliceerd van reeds gepubliceerde composities in de muziekbladen waarin (helaas) soms errata voorkomen.

Voor deze extra service is een account vereist. U krijgt (als abonnee) een gratis account voor toegang tot het platform via gregoriusblad.nl/gb-platform. Neem nu een abonnement op het Gregoriusblad! Het blad, met de muziekbladen, behoort tot het 'standaard-gereedschap' van een kerkmusicus.

Voor informatie, abonnementen én losse nummers van het Gregoriusblad en Muziekbijlagen:

NSGV abonnementen, Koningin Emmaplein 3, 3016 AA Rotterdam

Telefoon: 010-2815171 en E-mail: gregoriusblad@gmail.com

Van harte aanbevolen voor iedereen die betrokken is bij en op de hoogte wil blijven van alle recente ontwikkelingen in de liturgische muziek.

DOCUMENTATIE NEDERLANDS- EN LATIJNSTALIGE KERKMUZIEK

ontwikkeld door de NSGV

- ✓ **LITURGISCH REPERTOIRE OPSPOREN VOOR ELK TYPE LITURGIEVIERING**
- ✓ **NEDERLANDS, LATIJN(!) EN ANDERE TALEN**
- ✓ **DONEK 3 MAANDEN GRATIS**

DONEK

- DONEK staat voor **D**ocumentatie **N**ederlands- en Latijnstalige **K**erkmuziek en is ontwikkeld door de NSGV.
- DONEK is een programma op internet waarmee alle Nederlandstalige eenstemmige en meerstemmige liturgische muziek kan worden opgezocht.
- Er kan naast Latijn ook anderstalige muziek worden opgezocht met een link om deze meteen gratis te downloaden!
- In DONEK vind je alle gezangen voor elk type liturgieviering op zon- en feestdagen; weekdays; aansluitend bij leesroosters, Bijbelteksten of diverse thema's.
- DONEK geeft alle denkbare informatie over ruim 25.000 titels, waaronder uitgevers, begeleidingen, meerstemmige bewerkingen, componisten enz. geschikt voor elk type koor en iedere denkbare bezetting.
- In DONEK vind je bij veel titels ook het geluidsvoorbeeld.
- DONEK is bedoeld voor RK. en PKN.

DONEK kost € 25,00 per jaar Een abonnement afsluiten kan individueel maar ook per parochie of gemeente. Stuur een bericht naar ondersteuning@donek.nl o.v.v. naam en adresgegevens en de mededeling: "abonnement DONEK".

EERST DONEK GRATIS PROBEREN?

Stuur een bericht naar ondersteuning@donek.nl o.v.v. naam en adresgegevens en de mededeling: "3 maanden gratis DONEK". Je ontvangt een toegangscodes die 3 maanden functioneert.

Meer info op www.donek.nl of www.nsgv.nl

Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)

Deze verordening legt bedrijven en instanties die persoonlijke gegevens van EU-burgers verwerken nieuwe verplichtingen op. Zie op deze website (<https://autoriteitpersoonsgegevens.nl/nl/onderwerpen/avg-europese-privacywetgeving/algemene-informatie-avg>) voor nadere informatie over dit onderwerp. Wij willen u in ieder geval laten weten dat wij uw gegevens (mailadres) volgens de voorschriften van deze verordening gebruiken en wel alleen om u middels onze digitale Nieuwsbrief én onze uitnodigingsbrieven voor activiteiten op de hoogte te houden van de ontwikkelingen en activiteiten van de SGGL in het Bisdom Groningen-Leeuwarden

Wilt u geen mail meer van ons ontvangen of heeft u een ander e-mailadres, mailt u dan naar:
ulbe_ds@outlook.com

COLOFON

Punctum 2, 10e jaargang 2024

Deze nieuwsbrief is een uitgave van de SGGL in het bisdom Groningen-Leeuwarden. Ze verschijnt in principe drie keer per jaar, in maart/april, augustus/september en december. Verdere verspreiding is toegestaan en wordt aanbevolen. Het abonnement is gratis. Aan- en afmelding bij het secretariaat: l.winter@bisdomgl.nl.

Kopij voor nieuwsbrief nr. 3 van december 2024 is welkom vóór 1 december 2024 bij het secretariaat of de eindredacteur.

Redactie: Bestuur SGGL
 Eindredacteur: Boudien Janssen-Terbraak

SGGL in het bisdom Groningen-Leeuwarden.
 Secretariaat:
 Ubbo Emmiussingel 79
 9711 BG Groningen.
 Telefoon 050-406 58 88
 e-mail: l.winter@bisdomgl.nl.

www.nsgv.nl
www.bisdomgl.nl

Bestuur SGGL Bisdom Groningen-Leeuwarden:

Pastoor drs. P.L. v.d. Weide, voorzitter
 (0515) 412626 / pastoor@sintmartinussneek.nl

B.C. Janssen-Terbraak, secretaris
 (0515) 580870 / pbjanssen@hetnet.nl

A.A. Lukassen, penningmeester
 (0591) 858611 / aaluka@home.nl

C.J. Bekema, lid
 (0515) 573286 / cecilia-b@home.nl

Drs. U. Tjallingii, auditor
 (06) 14859557 / ulbe_ds@outlook.com

Drs. V.A.H. Maagd, bisschoppelijk gedelegeerde
 (050) 3124215 / pastoormaagd@gmail.com

BIJLAGE 1

De Missionaire Parochie, de liturgische muziekkeuze en de kerkmusicus

Door Ruud Hoogenboom

Inleiding

Het wordt een uitdaging voor toekomstige kerkmusici in de katholieke kerk om keuzes in het repertoire te maken. ‘Welke rol speelt de kerkmusicus nog?’ Deze vraag stelt redacteur Cees-Willem van Vliet zichzelf ook in Muziek&Liturgie van oktober 2023: “Tegenwoordig, zo stellen sociologen in onze pluralistische westerse samenleving, is de kerk in al haar verschijningsvormen slechts één van de talloze spelers op de wereldmarkt van religie en zingeving. Plaatselijke of meer regionaal gerichte gemeenschappen moeten ofwel alle individuele wensen, verlangens en keuzes zien te verenigen onder één dak, of wel zich richten op specifieke doelgroepen zoals bijvoorbeeld intellectuele zinzokers, sacramenteel begeesterden, klassieke kerkmuziekkliefhebbers of mensen voor wie het geloof in de opgestane Heer zich uitsluitend in de ruigste gitaarmuziek manifesteert. Hoe langer hoe meer wordt duidelijk wat dat betekent voor ons kerkmusici en liturgen in de plaatselijke of meer regionaal gerichte gemeentes. Hoe kunnen we dat organiseren, ook met het oog op de ‘komende wereld’? Spannende vragen, die een blik naar buiten behoeven, verbeelding, en een open gesprek ‘op de markt’.” **(1)**

Onmiskbaar is de kerkmuziek onderhevig aan veranderingen. Nieuwe kerkmuziekgenres, secularisatie, teruglopend aantal kerkmuziekstudenten, corona, nog meer kerkverlating. ‘Hoe krijgen we de regie terug?’ vraagt Peter Ouwerkerk zich terecht af. “Ons aandeel kan zijn: door – liefst slow – goed na te denken over hoe we de komende tijd de kerkmuziek vorm willen geven. [...] Het is zoeken naar balans, waarbij evenwicht komt tussen het mooie van toen en het mooie van straks”. **(2)**

Ook Sanne Nieuwenhuijsen en Anthony Zielhorst vragen zich bij het bezoeken van kerkdiensten in Den Bosch af: “Maken wij met ons professioneel kerkmuzikaal beleid wel de juiste keuzes voor de gemiddelde parochiekerk? Sluit datgene wat wij nastreven wel aan bij wat de reguliere kerkganger bezighoudt?”. **(3)** Krijgen we, gezien de massale kerksluitingen, straks in de katholieke kerk maar met twee soorten ‘parochies’ te maken: muzikaal hoog-kerkelijke gemeenschappen en missionaire parochies met alleen ‘evangelische’ Lofprijs-/Emmanuel-/Opwekkingsliederen. Of ligt het probleem niet zo zwart-wit? In hoeverre moeten vakverenigingen en kerkmusici zich mengen in deze discussie? En hoe verhouden we ons als kerkmusici tot de Missionaire Parochie-beweging? Een eerste aanzet tot discussie.

Verregaande keuze van bisdom Breda

Moeten we nog wel op de oude wijze door? Het Bisdom Breda heeft definitief gekozen voor een andere weg. De ‘houdbaarheidsdatum van de huidige parochiestructuur’ is in zicht. “De toekomst van de Kerk ligt niet in structuren, maar in de mens zelf. Gelovigen moeten zelf in beweging komen. [...] Door minder tijd te besteden aan het in stand houden van het huidige Kerk zijn, kunnen we meer tijd besteden aan het andere Kerk zijn”, aldus vicaris-generaal Norbert Schnell. Dit bisdom zet stevig in op de ‘Missionaire Parochie’, de andere bisdommen staan hier nog wat huiverig tegenover. **(4)**

Breda wil af van het ‘consumentengedrag’, waarbij parochianen alleen op schakelmomenten langskomen om dan ook nog het nodige te ‘eisen’. De kerk lijkt nu wellicht teveel op een evenementenbureau dat op scharniermomenten lippendienst móet bedrijven aan de mondige parochiaan, die opeens op de stoep staat. **(5)**

Breda wil ook af van het sterke individualisme van de huidige Westerse wereld. Hun nieuwste brochure heet ‘Nieuwe wijn in nieuwe zakken’. Bij een nieuwe situatie horen nieuwe kerkbeelden: Wij zijn zout der aarde, licht der wereld, Lichaam van Christus. “En elk lichaam heeft ledematen die onvervangbaar zijn. Zo is het ook met de Missionaire Kerk: iedere gedoopte is onvervangbaar en is met zijn of haar specifieke gaven en talenten gevraagd. [...] Missionair Kerk-zijn vraagt dus om een andere, meer evangelische wijze van Kerk-zijn”. De brochure vervolgt: “De ommekeer in ons denken en doen, waartoe paus Franciscus ons oproept, is geen afrekening met het verleden. Durf je, zoals Abraham, met vertrouwen het verleden los te laten en met elkaar opnieuw af te stemmen op het plan van de Heer voor de toekomst?”. **(6)**

Dat zou dus ook weleens consequenties kunnen hebben voor de te maken kerkmuzikale keuzes!

De drie sleutels van de Missionaire Parochie

Jesus vraagt volgens de Bredase brochure van elke (parochie)gemeenschap slechts dat we de schat van het geloof leven, viëren en doorgeven. 'Zoek eerst het Koninkrijk en zijn gerechtigheid; dan zal dat alles u gegeven worden' (Mt. 6,33). De Missionaire Parochie gaat uit van drie belangrijke richtlijnen (sleutels) die een nieuwe toekomst ontsluiten:

- 1) Prioriteit van evangelisatie
- 2) Goed leiderschap
- 3) De kracht van de Heilige Geest

En dat alles bij elkaar gehouden door de sleutelring: de eucharistie. **(7)**

"Voor het slagen van de missie is het belangrijk dat we blijven werken aan gastvrije gemeenschappen. [...] In het Engelse taalgebied wordt gesproken over het belang van de drie H's: Hospitality, Homily & Hymn; werken aan gastvrije gemeenschappen waarin nieuwkomers gezien en aangesproken worden; preken die als voedsel zijn en mensen helpen om te groeien in hun missie; en zang waardoor God geëerd wordt en mensen geraakt worden". **(8)**

Conferentie Missionaire Parochie 2024

Op zaterdag 6 april 2024 (de zaterdag na Pasen) was in Veenendaal de 3^e Nederlandse conferentie 'Missionaire Parochie', die zo'n achthonderd deelnemers (en niet alleen katholieken) uit het hele land trok. Het thema was 'Volg Mij!', wat uiteraard elke christen als taak heeft. Aanwezig waren maar liefst vijf bisschoppen.

Uitgangspunt voor deze conferentie waren de boeken *Als God renoveert* en *Missionaire Kerk: Meer dan parochie alleen* van de Canadese priester fr. James Mallon en *Rebuilt* van de Amerikaanse priester fr. Michael White en Tom Corcoran.

Na de opening volgde een Eucharistieviering waarin kardinaal Eijk voorging. Voor de muzikale ondersteuning was een speciale muziekgroep samengesteld onder leiding van Cissy en Bas Suijkerbuijk van de organisatie 'UPrayse!'. Naast worship-liederen werden ook de vaste misgezangen gezongen. Maar ook bekende liederen als *De Heer is waarlijk opgestaan* (GvL 424) en *U zij de glorie* (GvL 532), gezongen met popband én trompet. Dat is wel even wennen. Tevens een prachtige Nederlandstalige zetting van *Victimae paschali* (die zou in menige parochie niet misstaan!) en later bij de Aanbidding de goed meegezongen gregoriaanse hymne *Pange Lingua* (GvL 838, waarvan de laatste twee coupletten, het *Tantum ergo*, werden gezongen), begeleid op een elektrische piano, dat dan wel. Een opmerkelijk breed repertoire. Gezien deze liturgische muziekkeuzes probeert de 'Missionaire Parochie'-gemeenschap dus geen eigen repertoire te promoten c.q. opleggen en ligt het dus niet zo zwart-wit als Van Vliet het beschrijft. In de marge van deze conferentie heb ik mijn licht opgestoken bij onder meer Cissy en Bas Suijkerbuijk.

Still uit 'terugblik conferentie' met het combo o.l.v. Cissy Suijkerbuijk op de Conferentie Missionaire Parochie van 6 april 2024

Muzikaal-liturgische 'grabbelton'

In feite was de liedkeuze op 6 april vergelijkbaar met wat Kees Blijdorp in 'Musica Sacra' bij de evaluatie van tien jaar het protestantse 'Liedboek – zingen en bidden in huis en kerk' een 'grabbelton' noemde. Dit Liedboek (2013) "zet allerlei 'liedculturen' bij elkaar. Maar eigenlijk is het een grabbelton. Een allegaartje van psalmen, onberijmde psalmen, stukjes uit ordinaria, tafelgebeden, Opwekking en Praise, canons, Taizé, Iona, die goeie ouwe Barnard en Vogel en nog aardig wat Liedboek voor de Kerken. Kortom: voor iedereen zit er wel wat bij. [...] Natuurlijk, ik weet het, het hoort bij deze tijd om zaken die verschillend zijn te combineren. Bricolage-liturgie wordt dat genoemd [...] en per definitie levert dat dan iets bijzonders en verrijkend op. Fusion, zeg maar. Dat kan een keuze zijn. Niet de mijne". (9)

Erik Heijerman, hoofdredacteur van het Gregoriusblad, constateert bij het protestantse tv-programma 'Nederland zingt' dat 'klassieke liederen' wel af en toe worden gezongen in "lichte-muziekstijl, inclusief scoops. De zangers heffen daarbij hun armen in aanbidding". Hij verwijt in zekere zin tekstschrijvers dat zij God werkelijk hebben gevonden: "De teksten zijn orthodox, vaak in de ik-vorm geschreven en drukken eerder vertrouwen en overtuiging uit dan twijfel. De gelovige *int* zijn geloof niet, zij *uit* het – de persoonlijke geloofsbeleving en 'het gevoel' staan centraal". (10)

De vraag is of 'men' (en vooral jongeren) het inmiddels niet hebben gehad met de zwaar aan Gods bestaan twijfelende 'Oosterhuis'-aanhangers in de kerk. De Heer is toch werkelijk verrezen?! Is de Missionaire Parochie-beweging een golfbeweging de andere kant op?

Emo-cultuur

Er zijn meer bezwaren tegen de 'emotie' in de liturgie (en daarbuiten). We leven in een emo-cultuur, waarin het eigen ik centraal staat. In onze relaties haken we vaak af wanneer onze emoties veranderen. "Daardoor ontnemen we onszelf de mogelijkheid om echte liefde te laten groeien. Of om ons geloof te verdiepen", aldus Ed Arons, oud-hoofdredacteur van Katholiek Nieuwsblad. "In sommige evangelische kringen zijn negatieve emoties 'des duivels' en positieve emoties een 'must'. De gelovige moet worden opgepept. Geheel in lijn met onze huidige cultuur. Maar als we zo als gelovige leven, missen we Gods uitnodiging om ons geloof te verdiepen, wanneer het duister wordt". (11)

Missionaire parochie-liederen of vernieuwd taalgebruik GvL?

Jan Schuurmans was als kerkmusicus betrokken bij het bisdom Breda, zoekt nog steeds de liederen voor de Berne Heeswijk-missaaltjes uit en is cantor en dirigent in de kathedraal van Breda. Over de toekomst van de kerkmuziek zegt hij: "We zien natuurlijk allemaal dat de kerken leger worden en dat met name de jongere generatie wegblijft. Dat heeft ook gevolgen voor de kerkmuziek. Ons bisdom is al weer enkele jaren bezig om parochies te revitaliseren door het project *De missionaire parochie* dat ook landelijk de nodige aandacht krijgt. De voorkeur voor Praise & Worship met een band is niet de mijne. Graag kijk ik liever ook eens goed in onze bestaande bundels zoals GvL, Zingt Jubilate, Liedboek etc. Ik gebruik dan als criteria: meer gericht tot God, eenvoudige en toegankelijke taal, bijbels, beeldrijk, en niet individualistisch. Daar komt nog bij dat het moeilijk is om capabele instrumentalisten te vinden voor een band of combo".

En wat betreft de muziek: "Die wordt soms te veel gericht op de emotie, terwijl de vorm dan wordt verwaarloosd. Volgens mij is het belangrijk om bij de keuze van de muziek uit te gaan van de juiste liturgisch-muzikale vorm en de juiste emotie op het juiste moment in de viering. Aan de andere kant is er in onze Nederlandstalige liederen de drempel van de taal: het taalgebruik in veel van onze liederen staat zo ver af van de hedendaagse taal, dat het vervreemdend werkt. Het zou goed zijn als daar nog eens goed naar gekeken wordt." (12)

Erik Heijerman constateert dat in evangelische kringen nauwelijks Barnard-liederen gezongen wordt. Diens beeldrijke taal en goede poëtische theologie is voor velen onbegrijpelijk (geworden). "Tegenwoordig gaat het zo: 'Loof de Heer, o mijn ziel / O mijn ziel, prijs nu zijn heilige Naam / Met meer passie dan ooit / o mijn ziel, verheerlijk zijn heilige Naam.' Simpele taal, recht uit het hart, niet moeilijk doen, geen poëtische hoogstandjes, voor iedereen begrijpelijk, en het gaat tenminste over mezelf. Zeker. Maar voor mijn ziel wordt het zo helaas ál te gemakkelijk: elke poëtische zeggingskracht, elk geheimenis is verdwenen". (13)

Dat klinkt wat overdreven pathetisch. Dat teksten een bepaalde eenvoud hebben, hóeft geen probleem te zijn. Wanneer een tekst echter iedere vorm van poëzie ontbeert, wordt het problematischer. De ik-gerichtheid van een zangtekst (een tekst, gesteld in de eerste persoon enkelvoud) is namelijk een verschijnsel dat ook in veel psalmen voorkomt ('Loof de Heer, o mijn ziel' is dan ook een psalmcitaat, en wel uit de psalmen 103 en 104. Maar binnen al die psalmen, die (vaak deels) in de ik-vorm zijn gesteld, speelt dan wel een heel ander verschijnsel: de christologische 'lezing' van zo'n psalm - het verstaan van Christus' stem, die zich in deze psalmen tot de Vader richt (vox Christi ad Patrem), of de stem van de Kerk die tot Christus bidt (vox Ecclesiae ad Christum). Sinds de christelijke Oudheid hoort dit tot de kern van het christelijk gebed van de Westerse Kerk. Op een dergelijke 'lezing' van de psalmen zijn dan ook vrijwel alle gezangen van de Romeinse liturgie (en daarmee dus het gezongen gebed van de R.K.-Kerk) als zodanig gestoeld. Het is dus echt 'te eenvoudig' om een al te grote kritiek te leveren op het hoge ik-gehalte van veel liederen, zeker als deze liederen zijn gebaseerd op psalmteksten die als zodanig in de ik-vorm zijn gesteld. Zou het niet beter zijn als we opnieuw aansluiting zouden zoeken bij die oer-klassieke vorm van christelijk gebed, gebaseerd op deze christologische lezing van de psalmen? Té poëtische teksten worden vaak als (te) hoog-kerkelijk ervaren.

Praise & Worship

In het Gregoriusblad nr.3 (2022) kreeg een voorstander van 'praise & worship', kerkmusicus Frank den Bakker, de mogelijkheid om zijn argumenten in te brengen. Het prijzen van God als Schepper en het verkondigen van zijn grote daden en danken voor zijn liefde en trouw is méér gewenst: "God roept in de Bijbel de gehele schepping op om Hem te prijzen en te loven. [...] Worship is juist de meer ingetogen manier [...] en persoonlijker van aard", zoals ook fr. James Mallon uitlegt. Het gaat dus niet alleen om vrolijke en stevige Praise-(upbeat)liederen.

Deze lichte genre-liederen vind je in steeds meer bundels, maar ook in de door Code-Music uitgegeven koormuziek. Ook Mallon maakt gebruik van Contemporary Worship in zijn vieringen.

Welke argumenten heeft Den Bakker?

- 1) Parochianen zoeken de kerk niet op 'in hun voorliefde voor een bepaalde muziekstijl', maar zoeken contact met hun Schepper en met elkaar;
- 2) De parochie is divers, een dwarsdoorsnede van de maatschappij. "Muziek is uitermate belangrijk voor het overbrengen van de Bijbelse boodschap en de beleving daarvan";
- 3) Met elkaar zingen is verbindend. "Een viering moet kunnen communiceren met de mensen die er komen, zodat iedereen er wat mee kan in het dagelijks leven";
- 4) Het doel van lichte muziek is niet het trekken van sommige groepen mensen, maar het aansluiten aan wat bekend in de oren klinkt;
- 5) Lichte muziek is allang niet meer voor alleen de jeugd. "Al drie opeenvolgende generaties gaan met veel plezier naar allerlei popconcerten";
- 6) Veel traditioneel opgeleide kerkmusici zijn onvoldoende bekend/bedreven in de lichte muziek. "Maar juist in de verbreding van de muziekstijlen komt de veelkleurigheid tot uiting".

Voor Den Bakker staat buiten kijf dat organisten of comboleden kwaliteit moeten brengen, muzikaal-technisch verantwoord. Popmuziek moet juist niet sentimenteel zijn, maar dat is niet hetzelfde als emotioneel. Immers muziek raakt mensen, als het goed is. De liturgische (lichte) muziek "vereist een zorgvuldig zoeken naar wat in een specifieke liturgie de boodschap zal versterken en overbrengen. De kerkmusicus van nu moet dus veel in zijn of haar mars hebben om een juiste keuze te maken. [...] De band of het combo hoeft het orgel hierbij absoluut niet te verdringen. Sterker nog: je kunt die twee prima combineren als je weet wat je doet. [...] Laten we geen enkele muziekstijl bij voorbaat uitsluiten van gebruik in een liturgieviering, maar dankbaar gebruik maken van de overvloedige veelkleurigheid die ons door de Schepper is gegeven". **(14)**

Dirk Zwart kreeg de gelegenheid om in dat Gregoriusblad tegengas te geven en dat dééd hij: "Noem mij één reden waarom de kerk deze prachtige, levende traditie, zou inruilen c.q. verkwanzelen voor Praise & Worship, *Opwekking*, *Psalmen voor Nu* en andere vormen van relipop? Dat is volgens mij geen vernieuwing,

maar regeneratie, achteruitgang. Muziek en teksten met weinig diepgang, slappe hap! Kerkmuzikaal populisme! Waarom zou je dat willen?”.

Zwart citeert James Mallon uit *Als God renoveert*: “We moeten bereid zijn de eredienst te vieren met muziek die de mensen die samenkomen aanspreekt, muziek die hun niet vreemd is, muziek waar ze zelfs van kunnen genieten”. Maar volgens Zwart geldt dat voor zowel iemand die niets ‘beleeft’ bij “een traditioneel kerklied als voor iemand (zoals ik) voor wie juist het religieus resultaat, aversie en agressie oproept”.

“Ook het missionaire element gaat maar ten dele op”. Evangelische gemeenschappen trekken popmuziek liefhebbers, maar grote stadskerken en -kathedralen trekken met hun hoogwaardige koren juist liefhebbers van Bach, Pärt, evensongs. “Wat ‘aansprekend’ is voor de een, hoeft niet ‘aansprekend’ te zijn voor de ander, en vice versa”. **(15)**

En daar heeft Zwart natuurlijk ook een punt. Gaan de vakverenigingen van kerkmusici voor het één of het ander of juist voor allebei, afhankelijk van de situatie waarin de professionele kerkmusicus zich bevindt. Centrale vraag blijft: Wie bepaalt de artistieke maat? Hoe bepalen we de maatstaf voor kwaliteit van het sacrale? Wat is ‘beter’ als het over stijl gaat? De identiteit van een kerkgemeenschap speelt een rol, maar is niet allesbepalend. Moet een kerk hoe dan ook ‘gastvrij en toegankelijk’ zijn? Zijn sacraal en seculier überhaupt te combineren met ‘schoonheid’ als criterium? Zijn Brahms en Borsato te verenigen? Moeilijke vragen. Muzikaal gezien kan niet alles. **(16)**

Vernieuwend repertoire

Martin Hoondert, universitair hoofddocent ‘Muziek, Religie & Ritueel’ (Tilburg), analyseerde de muziek die gezongen werd op de tweede Missionaire Parochie-conferentie in Breda (maart 2022). Er was volgens de website www.missionaireparochie.nl toen ‘gekozen voor een muziekstijl die nog weinig vertegenwoordigd is in katholieke parochies: praise and worship’. “Het lijkt erop dat hier een repertoire gepresenteerd wordt dat mensen kan enthousiasmeren en bovendien de goedkeuring krijgt van de Nederlandse bisschoppen, of in elk geval van mgr. Liesen van het bisdom Breda, die een van de initiatiefnemers was van de conferentie”. Dan volgt een analyse van de liederen, die naast de Bonifatiusmis (M. Wittal = Emmanuel), volgens Hoondert vooral wat UPrayse!-liederen omvat. Hier slaat Hoondert de plank volledig mis. Op deze bewuste conferentie werd met name repertoire gezongen van Opwekking, Hij leeft! (Emmanuel), Loretto (Oostenrijk) en vooral recentere Engelstalige praise and worship, geen liederen van UPrayse! zelf. Een groot aantal van de toen gezongen liederen is overigens wel op de UPrayse!-website te vinden. Initiatiefnemers van UPrayse!, een platform voor muzikanten die een bijdrage willen leveren aan het leven van de kerk, zijn de eerder genoemde Bas en Cissy Suijkerbuijk.

Er vallen Hoondert twee zaken op bij de liedkeuze. Veel Engelstalige liederen, die “geen onderdeel zijn van het Repertorium zoals dat is vastgesteld door de Nederlandse Bisschoppenconferentie”. Ten tweede dat geen enkel lied gekozen is uit het repertoire dat de afgelopen decennia is ontwikkeld voor de Nederlandstalige liturgie. “Er ontvouwt zich hier een nieuwe, eigen muzikale wereld die niet geworteld is in de rooms-katholieke kerk in Nederland”.

Hoondert vermeldt hierbij niet, dat dit zeker ook te maken heeft met het feit dat de verschillende liturgische uitgeverijen liederen van nieuwe bewegingen, alsmede de wereldwijd verbreide ‘praise and worship’-muziek, decennia lang niet in de zondagsmissaaltjes hebben opgenomen. Sinds zo’n vijftien jaar worden er soms Taizé-liederen en, een enkele keer, een Emmanuel-lied opgenomen. De door Martin Hoondert genoemde ‘worteling’ in de katholieke kerkmuziek was in dat opzicht dus moeilijk mogelijk. Het is duidelijk, dat de liedkeuze bij de conferentie van 2024 veel beter beantwoord aan het beeld dat Hoondert voor ogen heeft!

Een van Hoonderts conclusies is, “dat het onderscheid tussen ‘muziek van de kerken’ enerzijds en ‘muziek van de cultuur’ anderzijds vervaagt. **(17)** Maar een dergelijke ‘vervaging’ heeft op meer momenten in de geschiedenis van de kerkmuziek plaatsgevonden. Dit laat ook zien dat de ‘kerkmuziek’ niet een geïsoleerde ‘muzieksoort’ is, maar altijd in een breder verband staat.

Liturgische bruikbaarheid?

Ook Richard Bot (diocesaan referent kerkmuziek bisdom Rotterdam) mengde zich in de discussie 'Missionaire muziek – realiteit of idee-fixe'. Ook hij was kritisch.

Allereerst constateert hij dat op de websites van de Gemeenschap Emmanuel en UPrayse! slechts sprake is van 'liederen', waar de 'winst' van Vaticanum II nu juist was, dat de functionaliteit van elk gezang als onderdeel van de eucharistieviering "uit de aard van de rite vragen om een eigenstandige muzikale vorm en de liedvorm is daarom voor diverse momenten niet de geschikte vorm. [...] Ook voedt de foutieve term de suggestie dat muziek tijdens de eucharistieviering alleen maar 'liedjes' zijn en dan lijkt het er bovendien op dat je 'alle liedjes' op iedere plaats in de liturgieviering kunt zingen". Uiteraard doet die algemene aanduiding 'liederen' (uit gemak en laagdrempeligheid?) inderdaad geen recht aan de liturgische functionaliteit.

Bot komt met vragen over de praktische functionaliteit, waar wel wat op af te dingen is:

- a) De gezangen staan niet in de zondagsmissaaltjes, dus moeten ze met een apart inlegvel erbij gevoegd. Nieuwere gezangen staan echter zelden of nooit in zondagsmissaaltjes; dergelijke gezangen moeten doorgaans eerst 'hun weg vinden' in de kerk, alvorens te worden opgenomen in het 'breedkerkelijk liedrepertoire' van de zondagsmissaaltjes. Een liedrepertoire dat inmiddels steeds minder 'breedkerkelijk' lijkt te zijn geworden. Daarom zou het goed zijn om dit weer eens uit te breiden (evenals het repertoire van goedgekeurde gezangen). Ook veel jongeren- en middenkoren gebruiken overigens inlegvellen.
- b) De websites en partituren geven niet aan op welke plaats in de orde van dienst c.q. op welke zondag/feest in het liturgisch jaar dit gezang geschikt is. Hier wordt echter aan gewerkt.
- c) Soms ontbreken partituren en akkoordsymbolen bij de gezangen van UPrayse!;
- d) Nogal wat gezangen zijn muzikaal technisch vooral als solozang of koorzang gedacht, maar zijn door hun hoge tempo en/of ritmen ongeschikt voor samenzang. Dit is m.i. meer een theoretische kwestie. Ik weet uit ervaring dat een groot deel van de betreffende gezangen goed tot zeer goed worden meegezongen. Participatie is niet voor niets een belangrijk uitgangspunt voor veel van de door UPrayse! gekozen gezangen. Als dit in de praktijk anders zou uitpakken had men het wel aangepast.

Bot heeft ook inhoudelijke bezwaren, die deels ook te weerspreken zijn:

- 1) Veel gezangen zijn gedacht vanuit een gitaarbegeleiding (akkoordsymbolen), waarmee veel amateur-organisten niet uit de voeten kunnen; de meerstemmige koorzetting is veelal niet geschikt als orgelbegeleiding. Niet al deze liederen zijn gemaakt voor een klassieke orgelbegeleiding, maar dat kan bij sommige wel. Dat vraagt vaak inderdaad iets meer muzikaal voorstellingsvermogen. Toch is er veel mogelijk, zie de opmerking van Frank den Bakker. De orgelbegeleiding kan daarbij toch heel eenvoudig blijven, iets wat voor amateur-organisten ook prettig kan zijn.
- 2) De vocaliteit is vaak pover, de stemvoering nogal eens onhandig en de melodieën zijn zonder begeleiding vaak 'zielige deuntjes'. Ook is het stembereik soms erg laag. Waar het populaire ('pop') muziek betreft, werkt melodiëlijk echter heel anders dan bijvoorbeeld in het klassieke 'lied', dus dat is appels met peren vergelijken. Het gaat in de popmuziek vaak veel meer om een telkens terugkerend 'thema' (bijvoorbeeld een 'hook'). Zonder afdoende begeleiding kan het dan inderdaad verworden tot een 'zelig deuntje'. Maar dat doet geen recht aan het genre. Daarnaast zijn er bovendien veel actuele praise and worship liederen waarin (als een soort 'effect') de melodie op enig moment wordt geoctaveerd. Dat brengt vaak een voor de gemeenschap te moeilijke toonsoort met zich mee (eerst te laag en vervolgens te hoog). Dergelijke toonsoorten zijn dan feitelijk ongeschikt voor gemeenschapszang.
- 3) De ritmische notatie bij UPrayse! is soms onvolledig en/of incorrect, in onhandige toonsoorten, de tekstspatiëring onder de notenbalk klopt soms niet en de vocale stemmen staan niet altijd recht onder elkaar. Upraise! geeft aan dat suggesties meer dan welkom zijn, dus ligt daar een 'schone taak' voor Bot of andere kerkmusici.

Bij de *Gloria* van de 'Bonifatiusmis' (Wittal) valt Bot over het herhalend refrein tussen de koorzettingen door (dús beperkt deze ook nog eens de samenzang!), want een *Eer aan God* is hoe dan ook een hymne zonder refreintekst. "Vanuit ritueel oogpunt vind ik het niet verdedigbaar". De woord-toonverhouding klopt ook niet en theologisch gezien kún je niet alle zettingen van de 'coupletten' uniform houden.

Wanneer echter een gemeenschap de nieuwe Gloria-zetting net begint aan te leren is het wel 'handig' om deze refreinregel vaak te zingen (snellere participatie). Als deze in een parochie inmiddels bekend is, kan deze worden beperkt tot begin en eind. En een herhalende melodielijn zorgt er ook sneller voor dat de gemeenschap meezingt met de Gloria-tekst. Wellicht gaat het dus hier om een bewuste 'missionaire' keuze. Niets staat een kerkmusicus natuurlijk in de weg om de gemeenschap ook rijkere Gloria-zettingen aan te leren, die qua woord-toonverhouding, de tekst inhoudelijk van meer nabij volgen (vgl. Bots 'ritueel-theologisch' argument).

En er zijn volgens Bot ook nogal wat essentiële verschillen met de oorspronkelijke Franse versie. Verder constateert Bot een aantal onvolkomenheden op de website van UPrayse!, die nog steeds niet goed verholpen zijn. Een begrip als 'songtekst', akkoorden die niet beschikbaar zouden zijn, maar wél gewoon als akkoordsymbool staan afdrukt, partituur (terwijl er alleen een éénstemmige melodie is), etc. **(18)** Ook hier staat men open voor suggesties ter verbetering.

Ik heb onder meer hierover op de conferentie van april 2024 contact gezocht met Bas en Cissy Suijkerbuijk. Ze zijn bezig met een aantal zaken:

- 1) Aan de liturgische bruikbaarheid en liturgische zondag/feest-suggesties (zie punt b van Richard Bot) wordt gewerkt.
- 2) Er is meer mogelijk dan alleen hun muziek. Op de website van de Missionaire Parochie staat het als volgt: "Muziek in de missionaire parochie" **'Missionair'** wil zeggen dat we als eerste rekening houden met nieuwe mensen, mensen die voor het eerst in de kerk komen. Welke muziek raakt hen? Welke muziek helpt hen het beste om zich te openen voor God en Hem te ervaren? Hoe kan muziek eraan bijdragen dat mensen graag terugkomen?
In een missionaire parochie moeten we onze eigen voorkeur aan de kant durven schuiven. We worden uitgedaagd om de voorkeur van de mensen die we willen bereiken op de eerste plaats te zetten. Het gaat erom wat mensen 'hier en nu' aanspreekt en hen helpt om in contact te komen met God.
Meerdere muziekstijlen kunnen goed functioneren in een missionaire parochie, voor verschillende doelgroepen. Een muziekgroep, koor, band of cantor kan de muziek (bege)leiden. Het gaat in alles om de houding: Christus staat centraal. En welke stijl, vorm of welke concrete liederen we ook kiezen, we willen mensen helpen om hun hart voor God te openen en Hem te aanbidden. Daarbij hoort ook een goede kwaliteit van de muzikale ondersteuning.
(<https://missionaireparochie.nl/muziek-de-missionaire-parochie>)
- 3) Er is vanuit UPrayse! een cursus (3 avonden + 1 dag of weekend) 'Muziek in de Missionaire Parochie' opgezet om medewerkers/muzikanten beter toe te rusten. Momenteel wordt hard gewerkt aan een video-versie van deze cursus, die, naar verwachting, in najaar 2024 beschikbaar zal zijn.
- 4) UPrayse! verzorgt diverse trainingen en workshops op dit gebied. Kijk voor meer informatie en contact op hun website: <https://uprayse.nl>. Daarnaast wordt verwezen naar initiatieven in het Verenigd Koninkrijk door het One Hope Project (een praktische online training voor katholieke muzikanten: <https://www.onehopeproject.co.uk/ohpacademy>) en in Amerika het Vigil Project: <https://www.thevigilproject.com>, waarop ook veel gratis bronnen en opnamen te vinden zijn die als inspiratie kunnen dienen voor parochies in Nederland en Vlaanderen.
Overigens verhuizen Bas en Cissy Suijkerbuijk met hun gezin binnenkort voor een aantal jaren naar de VS om zich in te zetten voor vergelijkbare projecten aldaar.

Theorie en praktijk

Recentelijk verscheen van de hand van Bas en Cissy Suijkerbuijk het artikel *Liturgie in de (missionaire) parochie. Een theorie in praktijk*. Dit artikel verscheen bij gelegenheid van 60 jaar *Sacrosanctum Concilium* (SC, Liturgieconstituties Vaticanum II). Hieruit wordt uitvoerig geciteerd, al dan niet in relatie tot andere constituties en decreten uit die tijd en kerkelijke documenten en (inleidingen op) de liturgische boeken van Vaticanum II. Daaruit blijkt dat ze uitstekend op de hoogte zijn van de

vereisten voor goede liturgische muziek/gezangen en waar deze geplaatst zouden moeten worden in een liturgische viering.

Ze focussen in de eerste twee thema's ook op 'de muzikale gebedsleider' (en dat is dus meer/anders als koordirigent) en de (muzikale) structuur van de liturgie. Om te weten wat hun uitgangspunten zijn voor de (toekomstige) 'Missionaire muziek' is onderstaand gedeelte interessant.

"Belangrijk voor ons is de afsluiting met thema 3: *Missionaire (muziek)keuzes*. De liturgie is gericht op de ontmoeting met de levende Heer. Het is niet een star navolgen van rubrieken (al blijft de liturgie op voorhand gegeven en kan zij nooit een 'eigen maaksel' zijn)".

a) Authentieke liturgie evangeliseert en is missionair

"Iedere authentieke liturgische viering evangeliseert en leidt naar een Godsontmoeting. (zie *Desiderio desiderave*, nr.37). Een liturgie die heel obscuur is (vgl. SC, 34), met moeilijk 'te vatten' gezangen, zonder enige mogelijke vorm van participatie (vgl. *Musicam sacram*, 16) bemoeilijkt die Godsontmoeting. Laat daarom de viering waarachtig 'godmenselijk' (vgl. SC 2) zijn, waarbij alles op een natuurlijke (menselijke) manier gebeurt: niet overdreven, maar met een soort 'plechtige eenvoud' (vgl. SC 34).

b) Fundament voor muzikale keuzes zijn de liturgische teksten van de dag

"Voor de muziekkeuze putten we uit een eeuwenlange traditie en zijn we tegelijk toekomstgericht (vgl. Mt. 13,52). Gebruik oude en nieuwe muziek. Breng oude muziek 'up to date' en maak eigentijdse muziek geschikt om te bidden (vgl. SC 114 en 116). Bedenk daarbij, dat we in de (Romeinse) liturgie vrijwel altijd Gods Woord zingen. Voor de Eucharistie gaan we bijvoorbeeld te rade bij de zangteksten uit het Romeins Missaal (openings- en communie-antifoon), uit het Graduale Romanum en het Graduale Simplex (*introitus*, *offertorium* en *communio* van de betreffende dag) en het Lectionarium (antwoordpsalm, alleluia-vers en soms sequentie). Bij deze teksten sluiten we vervolgens muzikaal aan met participatieve gezangen (open en gesloten zangvormen). Vergeet bovendien de herhaling niet, zodat iedereen ergens kan aanhaken.

c) Missionaire liturgie is gastvrij, vreugdevol en gericht op bekering tot de Heer

"Neem iedereen mee, haal ze af waar ze staan. [...] Geef ze echt voedsel (vgl. Hebr. 5, 13-14), ook in de zang en muziek. Het zingen van Gods Woord is daarin leidend. En laat in alles (de manier van vieren, de muziek) een echte (christelijke) vreugde (vgl. Neh. 8.10; Fil. 4,4) doorstralen, die hoort bij mensen die de Heer hebben ontmoet". **(19)**

Bas Suijkerbuijk was overigens 18 jaar in dienst van de Nationale Raad voor Liturgie en is momenteel werkzaam in Parijs als internationaal verantwoordelijke Zang en Liturgie voor de Gemeenschap Emmanuel (Emmanuel Music). Cissy is nauw betrokken bij Koemi (voorheen Kisi) en als koordirigent actief. Beiden zijn als initiatiefnemers ook actief voor stichting UPraise! en verzorgen/schrijven muziek.

Welke stijl of genre 'overwint'?

Heijerman denkt (en hoopt) niet dat 'praise & worship' tot een omslag in de kerken zal leiden. "De bestaande kerkliedstijl wordt weliswaar verlaten, maar er komt geen nieuwe, doch een reeds lang bekende populaire stijl voor in de plaats: die van de lichte en de popmuziek". **(20)**

Kortom: deze liederen zijn volgens hem geen 'blijvertje' in het kerkmuzikale aanbod.

Cabaretier Tim van Wijngaarden, bekend onder de naam TimZingt, schreef in 2023: "Nu ben ik met terugwerkende kracht zielsdankbaar dat dat jongetje met de oude berijming is opgevoed. Die soms hermetische taal heeft me zo gegrepen, dat ik als ik weer eens een psalm hoor, zing of lees, emotioneel meer geraakt wordt dan door de laatste 400 opwekkingsliederen (dit kan geheel aan mij liggen). Ik ben de breedte, lengte en diepte van de psalmen meer gaan waarderen. De oude berijming heeft een zeggingskracht die tijdloos blijkt. [...] Ik ben benieuwd van welk opwekkingslied we dat over 250 jaar kunnen zeggen". **(21)**

Het valt mij overigens op, dat veel neo-katholieken kiezen voor óf een hele traditionele viering óf een 'charismatische'. Hoe deze mensen samen te brengen? Waar is de verbinding?

Met Pinksteren 2023 waren er bij de bedevaart Parijs – Chartres 16.000 deelnemers met een gemiddelde leeftijd van 21 jaar. "Deze generatie heeft geen kerkelijk verleden, met regels om zich tegen af te zetten. Lange stiltes en veel zang, gregoriaanse hymnen, liederen van Emmanuel en ander stijlen [...] de liturgie is in het Latijn. [...] Wat zoeken deze veelal jonge mensen? [...] doorleefde sacraliteit, dat wil zeggen het

heilige van God, zowel in liturgie als omgangsvormen”, aldus mgr. Joris Schröder in Katholiek Nieuwsblad. Een bedevaart met ‘gemengd’ repertoire, het trekt de jongeren dus wèl. **(22)**

Somberen of luisteren naar twintigers?

Begin juni 2023 waren er 15.000 bezoekers bij de EO Jongerendag in Rotterdam, het weekend eerder trok het pinksterfestival Opwekking naar schatting 60.000 bezoekers en dan met name jongere generaties. In 2024 respectievelijk 15.000 en ruim 63.000.

Wekelijks gaan nog een kleine 100.000 mensen naar de rooms-katholieke kerken. Kan de R.K. Kerkprovincie de generaties nog verbinden? Wat is daarvoor nodig?

Auteur Tabitha van Krimpen (25), Jonge Theoloog des Vaderlands van 2023, ziet de kloof tussen jongeren en de kerk groeien. De kerkelijke structuur op zijn kop zetten biedt volgens haar uitkomst. Veel jongeren zijn religieus analfabetisch opgegroeid, maar de kerken zien volgens haar de urgentie vaak niet. “Daar blijven ze doen wat ze altijd deden. Er wordt veel energie gestoken in het draaiende houden van lopende zaken”. Maar “onder jongeren is de vraag naar zingeving groot”, dus dat vraagt om duidelijk (en dus niet twijfelend) geloof en dus “is het essentieel om te weten waar je als geloofsgemeenschap voor staat”. Zie ziet dan ook “parallelismen tussen haar ideeën en het gedachtegoed van de Missionaire Parochie”. **(23)**

Conclusie

‘We bouwen en verfraaiden kerkgebouwen, maar vergaten de mensen die die gebouwen nooit binnengaan. We maakten de liturgie zo mooi mogelijk voor de mensen die naar de kerk kwamen, lieten de mensen die afhaakten stilletjes gaan en wachtten verder vooral af. De westerse Kerk zit in een grote identiteitscrisis, aldus de diagnose van James Mallon’, volgens een samenvatting door Patricia Willems van zijn *Als God renoveert*. **(24)**

We staan als vakvereniging of kerkmusicus wellicht op een kruispunt van wegen, misschien wel op een T-splitsing. Wat in de toekomst te doen als ‘kerkmusicus werkzaam in de kerk’? Moeten de vakverenigingen en kerkmusici helpen bij het opzetten van een goed liturgisch repertoire voor de komende Missionaire Parochies of zich afzijdig houden? Doorgaan op de weg, die we al ruim een eeuw bewandelen of zoeken naar samenwerking om te komen tot liturgisch verantwoorde vernieuwing in alle fusie-parochies? Willen we ‘wauw’ door uptempo en/of schoonheid en/of functionaliteit? *That’s the question*, Hallelujah/Amen! Wie pakt/pakken de handschoen op?

Ruud Hoogenboom

Voor meer info en bladmuziek:

www.missionaireparochie.nl/muziek

<https://uprayse.nl/database>

<https://www.emmanuelnederland.nl/muziek/muziek>

James Mallon, *Als God renoveert* (2019), over ‘opbouwende muziek’: blz.126-140

Michael White en Tom Cororan, *Rebuilt* (2019), over ‘muziek’, blz.125-140

Folder *UPrayse! Music Ministry*

Voetnoten:

1) C.-W. van Vliet, *Op de markt*, in: Muziek&Liturgie, jrg.92, nr.5, okt. 2023, blz. 3

2) P. Ouwerkerk, *Thinking fast or slow?*, in: Muziek&Liturgie, jrg.92, nr.3, juni 2023, blz. 3

3) S. Nieuwenhuijsen, A. Zielhorst, *Beeld van Den Bosch*, in: Gregoriusblad, nr.2, 2023, blz. 19

4) interview met S. van Dijk-Kroesbergen, *Bisdom Breda voert pastorale zones in*, in: Katholiek Nieuwsblad, nr.27, 7 juli 2023, blz. 13; mgr. R. van den Hout van het bisdom Groningen-Leeuwarden spreekt in zijn ‘visie-document’ over een “ongekende secularisatie”. In een interview zegt hij: “We zullen vanuit een minderheidssituatie moeten opereren en ons richten op de meer fundamentele zaken”; F. Paloni, *De toekomst van Groningen-Leeuwarden staat in het teken van de durf om los te laten*, in: Katholiek Nieuwsblad, nr.20/21, 15 mei 2024, blz. 4-5

- 5) N. de Clerck, *Lippendienst*, in: Katholiek Nieuwsblad, nr.12, 22 maart 2024; zie ook P. Willems, *Als God renoveert ... in je parochie* (deel 1), in: Nieuwe Aarde, 2024, nr.1, blz. 10-11
- 6) Bisdom Breda, april 2024, brochure *Nieuwe wijn in nieuwe zakken. Cultuurverandering: de pastorale bekering van de parochiegemeenschap*, blz. 10-11, 18
- 7) Bisdom Breda, brochure *Nieuwe wijn in nieuwe zakken*, blz. 12-17
- 8) Bisdom Breda, brochure *'De liefde van Christus laat ons geen rust'. Over de ontwikkeling van de Missionaire Parochie in het bisdom Breda 2023-2033*; 2023, blz. 5
- 9) K. Blijdorp: *Liedboek – zingen en bidden in huis (1), evaluatie na tien jaar*, in: Musica Sacra, nr.105, juli 2023, blz. 12-13; ook Frank den Bakker had het over 'bricolage' (knutselwerk), maar dan positief: "dat je van losse onderdelen een nieuw geheel maakt", F. den Bakker, *Praise & Worship*, in: Gregoriusblad, nr.3, 2022, blz. 6
- 10) E. Heijerman, *Een paradigmawisseling?*, in: Gregoriusblad, nr.2, 2023, blz. 3
- 11) E. Arons, *In liefde en geloof*, in: Katholiek Nieuwsblad, nr.38, 22 sept. 2023
- 12) interview met Bert Stolwijk in: Gregoriusblad, nr.1, 2024, blz. 18
- 13) E. Heijerman, *Een mausoleum?*, in: Gregoriusblad, nr.3, 2023, blz. 3
- 14) F. den Bakker, *Praise & Worship*, in: Gregoriusblad, nr. 2, 2022, blz. 6-10
- 15) D. Zwart, *Contra*, in: Gregoriusblad, nr. 2, 2022, blz. 6-10; zie ook het verslag van het 'symposium over de toekomst van de kerkmuziek', waar D. Zwart sprak – H. de Winter, *De toekomst van de kerkmuziek in een seculiere context*, in: Gregoriusblad, nr.2, 2023, blz. 7-9
- 16) H. de Winter, *De toekomst van de kerkmuziek in een seculiere context*, in: Gregoriusblad, nr.2, 2023, blz. 10-11
- 17) M. Hoondert, *Missionaire muziek*, in: Gregoriusblad, nr.1, 2023, blz. 8-12
- 18) R. Bot, *Missionaire muziek – realiteit of idee-fixe?*, in: Gregoriusblad, nr.3, 2023, blz. 6-11
- 19) B. en C. Suijkerbuijk, *Liturgie in de (missionaire) parochie. Een theorie in praktijk*, in: Communio, Internationaal Katholiek Tijdschrift, 2024, nr.1, jan.-febr.-maart 2024, blz. 37-51
- 20) E. Heijerman, *Een paradigmawisseling?*, in: Gregoriusblad, nr.2, 2023, blz. 3
- 21) TimZingt, *Oud berijmd*, in: EO Visie, nr.31/32, 5-18 augustus 2023, blz. 27

- 22) J. Schröder, *Bedevoort als brug*, in: Katholiek Nieuwsblad, nr.23, 9 juni 2023; de jeugd staat méér open: "Met name jongeren, niet belast met kerkelijke strijd en polarisatie, ondervinden de vreugde van het op weg gaan, van het zingen, bidden van het bijeen zijn. Zij ervaren in de bedevaartsoorden, en op weg er naartoe, een breuk met het alledaagse leven, het harde individualisme en het verslavende consumentisme", aldus A. Roes, *Mariazell, bedevaartsplaats en teken van hoop*, in: Katholiek Nieuwsblad, nr.18, 1 mei 2024
- 23) interview door L. van den Einden, *Twintigers aan de macht. 'Een kerk voor jongeren is een kerk voor iedereen'*, in: Katholiek Nieuwsblad, nr.23, 9 juni 2023, blz. 4, n.a.v. het verschijnen van *Bottom-up kerk: zijn waar twintigers zijn* van T. van Krimpen, uitg. KokBoekencentrum
- 24) P. Willems, *Westerse kerk in een grote identiteitscrisis*, in: Nieuwe Aarde, 2024, nr.2, blz. 7